

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustaminen on hyvä ja perusteltu toimenpide. Palvelujen kehittäminen asiakaslähtöisesti ja pyrkimys pois hallinnollisista ja toiminnallisista siiloista ovat tärkeitä tavoitteita. Toistaiseksi palveluiden väliinputoajina ovat olleet muun muassa aikuiset erilaiset oppijat, eli työikäiset, joilla on oppimisvaikeuksia tai muita haasteita oppimisessa. He ovat myös yksi aliedustettu ryhmä aikuiskoulutuksessa.

Palvelukeskus on perusteltu sekä olemassa olevista palveluista puuttuvien toimintamuotojen kehittämiseksi että niiden koordinoimiseksi siten, että tarvittavat palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla. Aikuisten erilaisten oppijoiden näkökulmasta keskeistä on perustaitojen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseen liittyvä ohjaus, neuvonta ja koulutus. Tällä hetkellä työelämässä, työnhakijoina ja työvoiman ulkopuolella on suuri joukko aikuisia, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea oppimisvalmiuksiensa vahvistamiseen ja ohjausta erilaisten oppimista ja työssä suoriutumista helpottavien apuvälineiden käyttöön. Tällaisten yksilöiden erilaiset tarpeet huomioivien palvelumuotojen kehittämistä palvelukeskus voi esityksen mukaan edistää.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Esityksessä todetaan, että palvelukeskuksen tehtävä on tunnistaa, millaisia aukkoja nykyisessä koulutus- ja osaamispalveluiden tarjonnassa on. Lisäksi siinä todetaan, että aliedustettujen ryhmien osalta olennaista on, että kullekin ryhmälle tarjotaan palveluita suhteessa niihin syihin, joiden vuoksi ne ovat jääneet aikuiskoulutuksen ulkopuolelle ja että heidät tavoitetaan. Esityksen mukaan palvelukeskus kehittäisi sellaisia ohjaus- ja neuvontapalveluita, joita ei ole riittävästi saatavilla tai joiden vaikuttavuus edellyttää kehittämistä. Tällaisia olisivat muun muassa hakevan toiminnan ja motivoinnin mallien kehittäminen.

Tähän tehtäväryhmään tulee lisätä "yksilöllisten oppimisvalmiuksien vahvistamisen kehittäminen". Oppimisvaikeuksia kokevien aikuisten kohdalla tämä tehtävä on ensiarvoisen tärkeä. Jotta asiakas voi osallistua ja oppia erilaisissa koulutuksissa ja oppimisympäristöissä, hänen täytyy luottaa itseensä oppijana sekä osata käyttää itselle sopivia oppimisstrategioita ja oppimisen apuvälineitä. Oppimisvalmiuksien vahvistuminen on välttämätöntä pohja kaikelle oppimiselle niin työssä kuin koulutuksissa. Aikuiset erilaiset oppijat tarvitsevat myös tiiviimpää tukea nivelvaiheissa koulutuksesta työelämään siirryttäessä ja alan vaihtoa/uuden ammattitaidon hankkimista suunniteltaessa.

Palvelukeskuksen tehtävissä tulisi näkyä vahvemmin oppimisvaikeuksia kokevien aikuisten erityisen tuen tarpeisiin vastaaminen yksilöllisen tuen keinoin.

On erittäin tärkeää, että osaamisen kehittämisen palveluita kehitetään ja toteutetaan myös työssä oleville. Tämä edellyttää osaamista tunnistaa työssä ilmenevät oppimisvaikeudet ja tukea työntekijöitä yksilöllisten tilanteiden ja tarpeiden mukaan. Yksilöllisen tuen avulla työntekijät voivat löytää sopivia kompensointikeinoja ja oppimista/työtä sujuvoittavia apuvälineitä, joiden avulla uuden oppiminen helpottuu ja työssä jaksaminen paranee.

Uudenlaisen kohdennetun ja osuvan palvelun tuottamiseksi tulee hyödyntää kolmannella sektorilla olevaa tietoa ja kokemusta aikuisten oppimisen tuen keinoista. Järjestöjä tulee konsultoida niiden hyvin tuntemien asiakasryhmien palvelujen kehittämiseksi, ja järjestöissä kehitetyt ja toimiviksi havaitut toimintamallit on syytä ottaa käyttöön.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Palvelukeskuksen hallintomalliksi ehdotetaan mallia, jossa johtajan tukena toimisi johtokuntatyypinen toimielin. Toimielimenä toimisi työelämän asiantuntemusta edustavista jäsenistä koostuva jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto.

Tässä neuvostossa tulee olla kattavasti myös aliedustettujen ryhmien / ryhmiä edustavien järjestöjen edustus.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Esityksessä esitetään, että palvelukeskus voisi hankkia koulutusta eri tahoilta, mukaan lukien 'muut palveluntuottajat'. On tärkeää, että koulutusta voidaan hankkia myös järjestöiltä ja muilta kolmannen sektorin toimijoilta, ja niiden olisi syytä näkyä myös mahdollisten palveluntuottajien luettelossa. Järjestöillä on osaamista ja kokemusta erityisesti aliedustettujen ryhmien tukemisessa sekä koulutukseen hakeutumista ja osallistumista tukevan toiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Järjestöt voivat kouluttaa tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita toteuttavia toimijoita ja myös tuottaa erityistä osaamista edellyttäviä palveluita. Esimerkiksi oppimisvaikeuksia kokevien aikuisten ohjaus-, neuvonta- ja koulutuspalvelut edellyttävät erityistä osaamista ja kokemusta. Tässä tulee hyödyntää julkisella rahalla kehitettyjä hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, kuten Erilaisten oppijoiden liitossa kehitettyä Oppimisen olohuone -mallia (ks. www.eoliitto.fi/oppimisen-olohuone/).

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Reinikainen Sarianna
Erilaisten oppijoiden liitto ry